

Prevod publikacije omogućili su:

Privredna komora Srbije

SIEMENS

SIMENS Srbija

KPMG d.o.o.

Network Serbia

Globalni dogovor u Srbiji

Klauzula Međunarodne trgovinske komore (MTK) o sprečavanju korupcije

Važne napomene

- Klauzula treba da predstavlja sastavni deo ugovora kojima se ugovorne strane obavezuju da će postupati saglasno sa Pravilima MTK za suzbijanje korupcije ili se obavezuju da će sprovoditi i održavati korporativni program za usaglašeno postupanje u cilju sprečavanja korupcije
- Pomaže da se očuva poverenje između ugovornih strana i sprečava korupciju kako u pregovorima u vezi sa ugovorima tako i u sprovođenju ugovora.

Logo: MTK – Međunarodna trgovinska komora
Svetska poslovna organizacija

Klauzulu su sastavile Komisija MTK za korporativnu odgovornost i sprečavanje korupcije i Komisija za privredno pravo i praksu

---

Copyright © 2012
Međunarodna trgovinska komora (MTK)

MTK zadržava sva autorska prava i druga prava intelektualne svojine u pogledu ovog kolektivnog rada, i podstiče njegovu reprodukciju i širenje, posebno kada su u pitanju ugovori.

Ukoliko se ova klauzula MTK o sprečavanju korupcije objavljuje u celosti ili delimično u slučajevima koji ne podrazumevaju upotrebu iste u izradi ugovora

MTK mora biti navedena kao izvor i vlasnik autorskih prava, uz navođenje naslova dokumenta, © Međunarodna privredna komora (MTK);

– morate dobiti izričitu pismenu saglasnost za bilo kakve izmene, prilagođavanja ili prevod, za bilo kakvu komercijalnu upotrebu, i za korišćenje iste na bilo koji način kojim se implicira da je druga organizacija ili drugo lice izvor ovog rada ili da je povezan/-a sa njim;

– nije dozvoljeno reprodukovanje ovog rada, niti je dozvoljeno prikazivanje istog na veb-sajtovima, osim preko veze sa relevantnom veb-stranicom MTK (a ne sa samim dokumentom). Dozvolu možete dobiti uz podnošenje zahteva MTK, putem imejla: ipmanagement@iccwbo.org.

SADRŽAJ

Predgovor

Uvodna napomena u vezi sa primenom i opštom svrhom i strukturom Klauzule

Klauzula MPK o sprečavanju korupcije

A. Opcija I: Unošenje klauzule navođenjem Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Odeljak 1

Odeljak 2

Odeljak 3

Odeljak 4

B. Opcija II: Unošenje u celosti Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Odeljak 1

Odeljak 2

Odeljak 2.1

Odeljak 2.2

Odeljak 3

Odeljak 4

C. Opcija III: Upućivanje na korporativni program za usaglašeno postupanje u cilju sprečavanja korupcije, kako je opisano u članu 10 Pravila iz 2011. godine

Odeljak 1

Odeljak 2

Odeljak 3

Tumačenje Klauzule MTK o sprečavanju korupcije

Opcije I i II

Odeljak 1: Obaveza izbegavanja korupcije, koja se odnosi na period pre sklapanja ugovora

1. Klauzula MTK o sprečavanju korupcije ima za cilj stvaranje poverenja između Ugovornih strana
2. Na koje se Koruptivne radnje odnosi Odeljak 1?
3. Da li Odeljak 1 upućuje na čak i one najmanje neopravdane prednosti?
4. Koje su to „razumne preventivne mere“ koje Ugovorne strane moraju da preduzmu u pogledu svojih posrednika?
5. U vezi sa kojim okolnostima se primenjuje obaveza iz Odeljka 1?

Odeljak 2: Obaveza izbegavanja korupcije, koja se odnosi na period nakon potpisivanja Ugovora (ugovorni period i period nakon isteka ugovora)

1. Period važenja obaveze Ugovornih strana, koja se odnosi na izbegavanje korupcije
2. Odeljak 2 sadrži odredbu koja se odnosi na unošenje klauzule ili upućivanjem ili u celosti
3. Priroda obaveze Ugovornih strana

Odeljak 3: Neusaglašeno postupanje, postupak otklanjanja nastale štete i sankcije

1. Nepoštovanje Prvog dela Pravila MTK
2. Mogući postupak otklanjanja nastale štete
3. Pozivanje na odbranu na temelju tvrdnje da su sprovedene adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije

4. Dokaz o neusaglašenom postupanju
5. Pravo na reviziju
6. Sankcije

Odeljak 4: Rešavanje sporova

Opcija III

Odeljak 1: Korporativni programi za usaglašeno postupanje

1. Korporativni programi za usaglašeno postupanje, kako su opisani u članu 10 Pravila MTK
2. Sprovođenje korporativnog programa za usaglašeno postupanje
3. Imenovanje kvalifikovanog korporativnog zastupnika

Odeljak 2: Manjkavosti u izjavi kvalifikovanog korporativnog zastupnika, postupak za otklanjanje štete i sankcije

1. Manjkavosti u izjavi kvalifikovanog korporativnog zastupnika
2. Postupak za otklanjanje štete
3. Drugo tumačenje

Odeljak 3: Rešavanje sporova

Dodatak I: Prvi deo Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Dodatak II: Član 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Odabrane publikacije MTK

Predgovor

Jean-Guy Carrier, generalni sekretar MTK

Međunarodna trgovinska komora je tokom godina sastavila veliki broj modela ugovora i klauzula. U tim dokumentima, navode se primeri najbolje međunarodne korporativne prakse u transakcijskim poslovima, njima se olakšava poslovno pregovaranje i poboljšava pisanje brojnih ugovornih dokumenata, koja privredna društva obrađuju.

Istovremeno, MTK je bila zabrinuta zbog poražavajućih efekata koruptivne prakse na poslovanje. Postalo je jasno da korupcija predstavlja prepreku stvaranju okruženja u kom svako ima podjednake šanse, koje sve korporacije žele da materijalizuju, i da ide suprotno međunarodnom javnom redu.

Iz tog razloga, MTK je 1977. godine izdala Pravila za suzbijanje korupcije (dalje u tekstu „Pravila“), i tako postala prva međunarodna organizacija koja je izdala pravila kojima se osuđuju svi oblici korupcije i ohrabruju privredna društva da sprovode preventivne mere kojima se zabranjuje korupcija prilikom izvršenja transakcija.

Dobrovoljna Pravila MTK su redovno bila revidirana kako bi se odrazila primere najbolje prakse i prikazala odredbe ključnih međunarodnih instrumenata za sprečavanje mita, kao što su Konvencija OECD-a o suzbijanju mita inostranih javnih funkcionera u međunarodnim poslovnim transakcijama (1997.) i Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (2003.).

Da bi objedinila napredak poslovnog sveta u domenu korporativne prakse, Pravila MTK su ponovo napisana 2011. godine. Izdanje Pravila iz 2011. godine čine tri dela: Prvi deo – u kome se navode odgovarajuća Pravila, Drugi deo – koji se bavi politikama koje bi preduzeća trebalo da sprovode u cilju pružanja podrške poštovanju Pravila, i Treći deo – u kom se navodi spisak predloženih elemenata efektivnog korporativnog programa usaglašenog postupanja. Pravila iz 2011. godine su tako sastavljena da se ista mogu primeniti u preduzećima bilo koje veličine, bez obzira na to da li su u pitanju velika, srednja ili mala preduzeća.

Međunarodna trgovinska komora smatra da se njena misija ne završava samo na nivou propisivanja dobrovoljnih normi za sprečavanje korupcije, već da ona takođe uključuje i podstrekivanje privrednih društava da u svoje sporazume, bilo u celosti ili upućivanjem, ugrade odredbe koje se odnose na sprečavanje korupcije, bilo u obliku središnjih standarda MTK za sprečavanje korupcije, navedenih u Prvom delu Pravila iz 2011. godine, ili usvajanjem korporativnog programa za usaglašeno postupanje, u skladu s preporukom u članu 10 Pravila iz 2011. godine.

Sadašnja Klauzula MTK o sprečavanju korupcije pomoći će poslovnim ljudima i njihovim savetnicima da daju takve suštinske upute, sa ciljem stvaranja poverenja i sprečavanja narušavanja njihovih ugovorom definisanih odnosa usled pojave koruptivne radnje.

(potpisan)

Jean-Guy Carrier

Uvodna napomena u vezi sa primenom i opštom svrhom i strukturom Klauzule

Namera je da ova klauzula MTK o sprečavanju korupcije (dalje u tekstu „Klauzula“) važi za svaki ugovor u kome je ista unesena ili upućivanjem na istu ili u celosti. Dok se, s jedne strane, ugovorne strane podstiču da ugrade Klauzulu u ugovor u punom njenom nazivu, predviđa se da će se svako upućivanje u ugovoru na „Klauzulu“ ili povezane varijante iste, u nedostatku suprotnih dokaza, smatrati upućivanjem na Klauzulu MTK o sprečavanju korupcije.

Opšti cilj Klauzule jeste da se ugovornim stranama pruži ugovorna odredba koja će ih uveriti u integritet njihovih pandana u periodu pre sklapanja ugovora, kao i tokom perioda važenja ugovora, čak i nakon tog perioda.

Moguće su tri opcije: kratak tekst tehnikom unošenja navođenjem Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine (Opcija I), ili unošenjem u celosti teksta tog istog Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine u ugovor (Opcija II), ili upućivanjem na korporativni program za usaglašeno postupanje, u skladu sa preporukom u članu 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije (Opcija III).

U slučaju izbora Opcija I i II, ako jedna ugovorna strana u materijalnom smislu ili u nekoliko ponovljenih navrata ne poštuje odredbe za sprečavanje korupcije, koje su unesene u ugovor, ona ugovorna strana koja ne postupa saglasno sa tim odredbama dobiće priliku da otkloni štetu nastalu usled neusaglašenog postupanja. Ta ugovorna strana će takođe imati priliku da se pozove na odbranu na temelju tvrdnje da su sprovedene adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije. U slučaju da ugovorna strana koja ne poštuje ugovorne odredbe ne preduzme radnje u cilju otklanjanja nastale štete, ili ukoliko postupak otklanjanja nastale štete nije moguć i ukoliko izostane efektivno pozivanje na odbranu, druga ugovorna strana ima diskreciono pravo da privremeno prekine ili raskine ugovor.

Bilo koji subjekat, bilo da je u pitanju arbitražni sud ili neko drugo telo za rešavanje sporova, koje donosi odluku u skladu sa ugovornim odredbama za rešavanje sporova, ima ovlašćenje da utvrdi ugovorne posledice bilo kog navodnog nepoštovanja Klauzule.

Klauzula MTK o sprečavanju korupcije

A. Opcija I: Unošenje klauzule navođenjem Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Odeljak 1

Ovim putem, svaka Ugovorna strana izjavljuje da, na datum stupanja Ugovora na pravnu snagu, ni sama Ugovorna strana, ni njeni direktori, službenici ili zaposleni nisu ponudili, obećali, dali, odobrili, nagovarali na bilo koju neopravdanu materijalnu korist ili bilo koju drugu korist ili prihvatili istu (i da nisu prećutali da će ili da bi mogli tako nešto učiniti u bilo kom trenutku u budućnosti), koja je na bilo koji način povezana sa Ugovorom, i da je ta Ugovorna strana preduzela razumne mere u cilju sprečavanja podizvođača, agenata ili bilo kojih drugih trećih strana, koji podležu njenoj kontroli ili njenom odlučujućem uticaju, da to učine.

Odeljak 2

Ugovorne strane se slažu da će, u svakom trenutku u vezi sa Ugovorom i tokom čitavog perioda važenja Ugovora i nakon isteka njegovog važenja, postupati u skladu sa Prvim delom Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, koji je upućivanjem postao sastavni deo Ugovora, kao da je njegov tekst u celosti unesen u Ugovor, i da će preduzeti razumne mere da obezbede da i njihovi podizvođači, agenti ili druge treće strane, koje podležu njihovoj kontroli ili odlučujućem uticaju ugovornih strana, takođe postupaju saglasno istom.

Odeljak 3

Ako neka od Ugovornih strana, kao rezultat ostvarivanja prava na reviziju računovodstvenih knjiga i finansijskih evidencija, a u skladu sa ugovornim odredbama koje to pravo predviđaju, ako postoji, ili na drugi način iznese dokaze da drugopomenuta Ugovorna strana učestvuje već neko vreme u materijalnom kršenju odredaba Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, ili je iste prekršila više puta, ista mora da obavesti drugopomenutu Ugovornu stranu u skladu sa takvim saznanjem i zahteva od takve Ugovorne strane da preduzme neophodne radnje u postupku za otklanjanje nastale štete u razumnom roku i da je obavesti o preduzimanju takve radnje. Ako drugopomenuta Ugovorna strana ne preduzme neophodne radnje u postupku za otklanjanje nastale štete, ili ako nije moguće sprovesti postupak za otklanjanje nastale štete, ta ugovorna strana se može pozvati na odbranu predočavanjem dokaza da je, do trenutka nastanka dokaza da je (jednom ili u više navrata) došlo do kršenja ugovornih odredaba, ta ugovorna strana već sprovela adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije, kako je opisano u članu 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, prilagođenih konkretnim okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi, koja omogućavaju otkrivanje korupcije i promovisanje kulture integriteta u njenoj organizaciji. Ako ugovorna strana ne sprovede radnje u postupku za otklanjanje nastale štete ili se, u zavisnosti od slučaja, ne pozove efektivno na odbranu, prvopomenuta Ugovorna strana može, po svojoj diskreciji, da Ugovor privremeno prekine ili raskine, pri čemu se

podrazumeva da svi iznosi koji dospevaju u skladu sa Ugovorom u trenutku privremenog prekida ili raskida istog ostaju plativi, u onoj meri u kojoj to dozvoljava važeći zakon.

Odeljak 4

Bilo koji subjekat, bilo da se radi o arbitražnom sudu ili o drugom telu za rešavanje sporova, koji donosi odluku u skladu sa odredbama Ugovora koje se odnose na rešavanje sporova, mora imati ovlašćenje za utvrđivanje ugovornih posledica bilo kog navodnog nepoštovanja ove klauzule MTK o sprečavanju korupcije.

B. Opcija II: Unošenje u celosti Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Odeljak 1

Ovim putem, svaka Ugovorna strana izjavljuje da, na datum stupanja Ugovora na pravnu snagu, ni sama Ugovorna strana, ni njeni direktori, službenici ili zaposleni nisu ponudili, obećali, dali, odobrili, nagovarali na bilo koju neopravdanu materijalnu korist ili bilo koju drugu korist ili prihvatili istu (i da nisu prećutali da će ili da bi mogli tako nešto učiniti u bilo kom trenutku u budućnosti), koja je na bilo koji način povezana sa Ugovorom, i da je ta Ugovorna strana preduzela razumne mere u cilju sprečavanja podizvođača, agenata ili bilo kojih drugih trećih strana, koji podležu njenoj kontroli ili njenom presudnom uticaju, da to učine.

Odeljak 2

Ugovorne strane se slažu da će, u svakom trenutku u vezi sa Ugovorom i tokom čitavog perioda važenja Ugovora i nakon isteka njegovog važenja, postupati u skladu sa sledećim odredbama, i da će preduzeti razumne mere da obezbede da i njihovi podizvođači, agenti ili druge treće strane, koje podležu njihovoj kontroli ili odlučujućem uticaju ugovornih strana, takođe postupaju saglasno sledećim odredbama:

Odeljak 2.1

Ugovorne strane će zabraniti sledeće radnje u svakom trenutku i u bilo kom obliku, u odnosu na javnog funkcionera na međunarodnom, nacionalnom ili lokalnom nivou; političku stranku, funkcionera stranke ili kandidata za političku funkciju; i direktora, službenika ili zaposlenog kod Ugovorne strane, bilo da u takvim radnje učestvuje neposredno ili posredno, uključujući i učestvovanje posredstvom trećih strana:

- a) **Mito** predstavlja čin nuđenja, obećavanje, davanje, odobravanje ili prihvatanje bilo koje neopravdane novčane koristi ili druge koristi u korist/od strane/za sva napred navedena lica ili za bilo kog drugog u cilju dobijanja ili zadržavanja poslova ili druge neprikladne koristi, na primer u vezi sa ustupanjima ugovora za javnu ili privatnu nabavku, regulatornim dozvolama, oporezivanjem, carinama, sudskim i zakonodavnim postupcima.

Mito često uključuje:

- (i) isplatu provizije na deo uplate po ugovoru vladinim ili partijskim zvaničnicima ili zaposlenima kod druge Ugovorne strane, njihovim bliskim rođacima, prijateljima ili poslovnim partnerima ili
- (ii) korišćenje posrednika, kao što su to agenti, podizvođači, konsultanti ili druga treća lica, u cilju kanalisanja plaćanja u korist vladinih ili partijskih funkcionera, ili u korist lica zaposlenih kod druge Ugovorne strane, njihovih rođaka, prijatelja ili poslovnih partnera.

- (b) **Iznuda ili nagovaranje** predstavlja zahtevanje davanja mita, bilo pod pretnjom ili ne, u slučaju da je takav zahtev odbijen. Svaka Ugovorna strana će se suprotstaviti bilo kom pokušaju iznude ili nagovaranja, i ista se ohrabruje da prijavi takve pokušaje putem dostupnih zvaničnih i nezvaničnih mehanizama za prijavljivanje takvih radnji, osim u slučajevima kada se prijavljivanje takvih radnji smatra kontra-produktivnim u datim okolnostima.
- (c) **Trgovina uticajem** predstavlja čin nuđenja ili Nagovaranja u neopravdanoj koristi u cilju vršenja neprikladnog, stvarnog ili pretpostavljenog uticaja u nameri dobijanja od javnog funkcionera neopravdane koristi za prvobitnog podstrekača tog čina ili za bilo koje drugo lice.
- (d) **Pranje dobiti stečene gore pomenutim koruptivnim radnjama** predstavlja sakrivanje ili prikrivanje nezakonitog porekla, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja ili vlasništva imovine, znajući da je takva imovina pribavljena krivičnim delom.

Termini „Korupcija“ ili „Koruptivna radnja/Koruptivne radnje“, kada se koriste u ovoj klauzuli MPK o sprečavanju korupcije, uključuju mito, iznudu ili nagovaranje, trgovinu uticajem i pranje dobiti stečene takvim radnjama.

Odeljak 2.2

U pogledu trećih strana, koje podležu kontroli ili odlučujućem uticaju Ugovorne strane, uključujući, ali se ne ograničavajući na agente, konsultante za razvoj poslovanja, zastupnike prodaje, carinske agente, opšte konsultante, preprodavce, podizvođače, primaocce franšiza, advokate, računovođe, ili slične posrednike, koji nastupaju u ime Ugovorne strane u vezi sa marketingom ili prodajom, pregovorima vezanim za sklapanje ugovora, dobijanjem licenci, dozvola ili drugih ovlašćenja, ili bilo kojim radnjama od kojih Ugovorna strana ima koristi, ili kao podizvođači u lancu nabavke, Ugovorne strane bi trebalo da im nalože da ne učestvuju niti da tolerišu njihovo učestvovanje u bilo kom koruptivnom delu; da ih ne koriste kao kanal za bilo koju koruptivnu radnju; da ih upošljavaju samo u onoj meri u kojoj je to svrsishodno za redovno obavljanje poslovanja Ugovorne strane; i da ne vrše plaćanje u njihovu korist iznosa koji premašuju iznos prikladne nagrade za njihove zakonske usluge.

Odeljak 3

Ako neka od Ugovornih strana, kao rezultat ostvarivanja prava na reviziju računovodstvenih knjiga i finansijskih evidencija, a u skladu sa ugovornim odredbama koje to pravo predviđaju, ako postoji, ili na drugi način iznese dokaze da drugopomenuta Ugovorna strana učestvuje već neko vreme u materijalnom kršenju napred navedenih Odeljaka 2.1 i 2.2, ili je iste prekršila više puta, ista mora da obavesti drugopomenutu Ugovornu stranu u skladu sa takvim saznanjem i zahteva od takve Ugovorne strane da preduzme neophodne radnje u postupku za otklanjanje nastale štete u razumnom roku i da je obavesti o preduzimanju takve radnje. Ako drugopomenuta Ugovorna strana ne preduzme neophodne radnje u postupku za otklanjanje nastale štete, ili ako nije moguće sprovesti postupak za otklanjanje nastale štete, ta ugovorna strana se može pozvati na odbranu predočavanjem dokaza da je, do trenutka nastanka dokaza da je (jednom ili u više navrata) došlo do takvog kršenja, ta ugovorna strana sprovela odgovarajuće preventivne mere za sprečavanje korupcije, kako je opisano u članu 10 Pravila MPK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, prilagođenih konkretnim okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi, koja omogućavaju otkrivanje korupcije i promovisanje kulture integriteta u njenoj organizaciji. Ako ugovorna strana ne sprovede radnje u postupku za otklanjanje nastale štete ili se, u zavisnosti od slučaja, ne pozove efektivno na odbranu za takvo svoje činjenje, prvopomenuta Ugovorna strana ima diskreciono pravo, da Ugovor privremeno prekine ili raskine, pri čemu se podrazumeva da svi iznosi koji dospevaju u skladu sa Ugovorom u trenutku privremenog prekida ili raskida istog ostaju plativi, u onoj meri u kojoj to dozvoljava važeći zakon.

Odeljak 4

Bilo koji subjekat, bilo da se radi o arbitražnom sudu ili o drugom telu za rešavanje sporova, koji donosi odluku u skladu sa odredbama Ugovora koje se odnose na rešavanje sporova, mora imati ovlašćenje za utvrđivanje ugovornih posledica bilo kog navodnog nepoštovanja ove klauzule MPK o sprečavanju korupcije.

C. Opcija III: Upućivanje na korporativni program za usaglašeno postupanje u cilju sprečavanja korupcije, kako je opisano u članu 10 Pravila iz 2011. godine

Odeljak 1

Svaka Ugovorna strana je sprovela, sa datumom stupanja na pravnu snagu Ugovora, ili se obavezuje da će ubrzo nakon njegovog stupanja na snagu sprovesti korporativni program za usaglašeno postupanje u cilju sprečavanja korupcije, kako je opisano u članu 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije, prilagođenih okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi, koja omogućavaju otkrivanje Korupcije i promovisanje kulture integriteta u njenoj organizaciji. Svaka ugovorna strana održava i sprovodi taj program najmanje tokom perioda trajanja Ugovora, i ista je dužna da redovno obaveštava drugu Ugovornu stranu o sprovođenju programa kroz izjave koje sastavlja ovlašćeni korporativni zastupnik, koga ta ugovorna strana imenuje, i čije se ime saopštava drugoj Ugovornoj strani.

Odeljak 2

Ako jedna Ugovorna strana dostavi dokaze da izjava koju je sastavio ovlašćeni korporativni zastupnik druge Ugovorne strane sadrži materijalne manjkavosti, koje podrivaju efikasnost programa druge Ugovorne strane, ista je dužna da prema tome obavesti drugu Ugovornu stranu i da zahteva od te druge ugovorne strane da preduzme neophodne radnje u postupku otklanjanja nastale štete u razumnom roku i da obavesti istu o preduzimanju tih radnji. Ako drugopomenuta Ugovorna strana ne preduzme neophodne radnje u postupku otklanjanja nastale štete, ili ako nije moguće preduzeti radnje u postupku otklanjanja nastale štete, u tom slučaju prvopomenuta Ugovorna strana može, po svojoj diskreciji, privremeno prekinuti Ugovor ili isti raskinuti, pri čemu se podrazumeva da svi iznosi koji dospevaju u trenutku privremenog prekida ili raskida Ugovora ostaju plativi, u onoj meri u kojoj to dozvoljava važeći zakon.

Odeljak 3

Bilo koji subjekat, bilo da se radi o arbitražnom sudu ili o drugom organu za rešavanje sporova, koji donosi odluku u skladu sa odredbama Ugovora koje se odnose na rešavanje sporova, mora imati ovlašćenje za utvrđivanje ugovornih posledica bilo kog navodnog nepoštovanja ove klauzule MPK o sprečavanju korupcije iz 2012. godine.

Tumačenje Klauzule MTK o sprečavanju korupcije

Opcije I i II

Odeljak 1: Obaveza izbegavanja korupcije, koja se odnosi na period pre sklapanja ugovora

1. Cilj Klauzule MTK o sprečavanju korupcije je stvaranje poverenja između Ugovornih strana

Integritet predstavlja ključni faktor u stvaranju poslovnog okruženja koje pruža najbolju vrednost za novac i u kome se nagrađuje veština i konkurentnost. Najbolji rezultati u poslovnim transakcijama ostvaruju se onda kada između Ugovornih strana preovladaju predvidljivost i poverenje. Suzbijanje mita i drugih koruptivnih radnji je takođe od vitalnog značaja za zaštitu akcionara, poreskih obveznika i drugih subjekata na koje poslovne transakcije direktno utiču.

Dok, s jedne strane, postoji potreba da se stvore takvi uslovi koji će onemogućiti da koruptivne radnje urode plodom, s druge strane, takođe, postoji i potreba za održavanjem nivoa poverenja kroz obavezujuću prirodu ugovornih obaveza (*pacta sunt servanda*), jer je to središnja komponenta uspešnog poslovnog života. Stoga, mora da postoji ravnoteža između napora u borbi protiv korupcije i tretiranja korupcije kao kršenja Ugovora, koje pruža opravdan razlog za raskid ugovora.

Integritet mora da prevlada tokom čitavog životnog veka poslovne transakcije, od trenutka kada se o njoj pregovara do trenutka njenog izvršenja i naknada koja iz nje proisteknu. Ugovorna transakcija vrlo često uključuje veliki broj Ugovornih strana, i istovremeno veliki broj članova njihovog osoblja. Koruptivne radnje ne smeju da postoje na nivou čitave organizacije, i njih ne sme da podstrekuje uprava društva, niti se one na bilo koji drugi način smeju pripisati upravi društva, koja nosi glavnu odgovornost za pregovore ili izvršenje Ugovora.

Prilikom izrade svojih Ugovora, Ugovorne strane žele da budu sigurne da, tokom pregovora u cilju sklapanja Ugovora i u fazi izrade Ugovora (u periodu pre zaključenja ugovora), Ugovorna strana nije odobrila, niti da je ista obećala (ili da ne postoji nikakva naznaka u tom smislu da bi Ugovorna strana to mogla učiniti u budućnosti) bilo kakav mito, poklon ili neku drugu neopravdanu korist u odnosu na Ugovor javnom funkcioneru na međunarodnom, nacionalnom ili lokalnom nivou; političkoj partiji, partijskom funkcioneru ili kandidatu za političku funkciju ili direktoru, službeniku ili zaposlenom licu druge Ugovorne strane, bilo neposredno ili posredno, posredstvom nekog od podizvođača Ugovorne strane, njenih agenata ili druge treće strane, koji podležu njenoj kontroli ili odlučujućem uticaju.

Svaka Ugovorna strana takođe želi da bude sigurna u to da druga Ugovorna strana sprovodi razumne preventivne mere kako bi se izbeglo da neko od podizvođača Ugovorne strane, njenih agenata, ili drugih trećih strana bude umešan u koruptivne radnje. Ukratko, Klauzula je sastavljena sa ciljem postizanja ravnoteže između interesa Ugovornih strana kako bi se izbegla korupcija, s jedne strane, i njihove potrebe da budu sigurne da će ciljevi Ugovora biti ostvareni, s druge. Klauzula se nadograđuje na doktrinu dobre vere, pretpostavku nevinosti, dobru saradnju između Ugovornih strana i ideju da mnoge nezakonite radnje mogu biti sanirane bez okončanja ugovornog odnosa.

2. Na koje se Koruptivne radnje odnosi Odeljak 1?

U tekstu Odeljka 1 ogleda se tekst korišćen u Konvenciji OECD-a o suzbijanju mita stranih javnih funkcionera u međunarodnim poslovnim transakcijama (1997.) i tekst Konvencije Ujedinjenih nacija za borbu protiv korupcije (2003.).

Koruptivne radnje na koje se odnosi Odeljak 1 uključuju: (i) „aktivnu“ i „pasivnu“ korupciju (na koje se povremeno upućuje kao na „Iznudu“ ili „Nagovaranje“); (ii) Mito i trgovinu uticajem; (iii) korupciju javnih funkcionera, kao i korupciju između privatnih subjekata; (iv) Korupciju u nacionalnoj i lokalnoj, ali i međunarodnoj sferi; (v) Korupciju uz prisustvo posrednika ili bez njihovog prisustva; (vi) Mito nuđenjem novca ili kroz bilo koji drugi vid neopravdane koristi; i (vii) Mito nuđenjem opranog novca ili bez njega.

3. Da li Odeljak 1 upućuje na čak i one najmanje neopravdane prednosti?

MTK preporučuje preduzećima da ne vrše „mala, nezvanična plaćanja (javnim službenicima)“ (tj. nezvanična, neprilična, mala plaćanja nižim službenicima kako bi se obezbedilo ili ubrzalo rutinsko postupanje ili neka neophodna radnja na koju uplatilac ima zakonsko pravo), osim ako se njihovi zaposleni ne suočavaju sa kritičnim okolnostima, kao što je, na primer, zastrašivanje ili situacija kada je ugroženo zdravlje, bezbednost ili sigurnost njihovih zaposlenih.

Kada je u pitanju davanje poklona i ukazivanje pažnje, na primer, stvarnim ili potencijalnim komercijalnim partnerima, MTK preporučuje preduzećima da ustanove procedure kako bi bili sigurni (i) da je takvo činjenje u skladu sa zakonom; (ii) da su pokloni i pažnja razumni i *bona fide*; (iii) da ne utiču (odn. da se ne čini da utiču) na nezavisnost rasuđivanja primaoca tih poklona i pažnje o davaocu istih; (iv) da nisu u suprotnosti sa poznatim odredbama kodeksa ponašanja primaoca, i (v) da se ne daju odn. ne primaju ni previše često ni u neprilično vreme.

4. Koje su to „razumne preventivne mere“ koje Ugovorne strane moraju da preduzmu u pogledu svojih posrednika?

Od Ugovorne strane se ne zahteva da spreči svim sredstvima bilo kog svog podizvođača, agenta ili druge treće strane, koji podležu njenoj kontroli ili odlučujućem uticaju, da izvrši bilo koji oblik koruptivne radnje.

Svaka Ugovorna strana mora, međutim, na osnovu periodične procene rizika sa kojima je suočena, da sprovodi efektivan korporativni program za usaglašeno postupanje, prilagođen konkretnim okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi; mora, na osnovu strukturisanog pristupa upravljanju rizicima, da izvrši odgovarajuću detaljnu proveru (*due diligence*) prilikom odabira podizvođača, agenata ili drugih trećih strana, koje podležu njenoj kontroli ili odlučujućem uticaju; i mora da obučiti svoje direktore, službenike i zaposlene u skladu sa tim.

5. U kojim okolnostima se primenjuje obaveza iz Odeljka 1?

Imajući u vidu činjenicu da se zakon i praksa u oblasti integriteta poslovanja brzo razvijaju, ugovorna obaveza iz Odeljka 1 trebalo bi da se tiče isključivo samog Ugovora a ne drugih ugovora zaključenih između istih Ugovornih strana, ili bilo kojih drugih ugovora.

Odeljak 2: Obaveza izbegavanja korupcije, koja se odnosi na period nakon potpisivanja Ugovora (ugovorni period i period nakon isteka ugovora)

1. Period važenja obaveze Ugovornih strana, koja se odnosi na izbegavanje korupcije

Ugovorne strane se slažu da, u periodu nakon stupanja Ugovora na snagu i nakon isteka važenja Ugovora, neće činiti koruptivne radnje u vezi sa Ugovorom.

Moraće da obezbede da se Ugovor sprovedi zakonitim sredstvima u svim svojim fazama – kao što su dobijanje relevantnih dozvola ili zvaničnih ovlašćenja, sprovođenje operativnih testova, ili kontrolisanje roba ili lokaliteta. Takođe se obavezuju da će preduzimati razumne mere kako bi sprečile svoje podizvođače, agente ili druge treće strane od činjenja istog tokom tog perioda. Ugovorna obaveza Ugovornih strana da neće činiti koruptivne radnje nastavlja da važi i nakon isteka trajanja Ugovora.

2. Odeljak 2 sadrži odredbu koja se odnosi na unošenje klauzule ili upućivanjem ili u celosti

Da ne bi zaboravile na svoju zajedničku preuzetu obavezu sprečavanja koruptivnih radnji, Ugovorne strane odlučuju da unesu tekst Prvog dela Pravila MPK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine u Ugovor. One mogu da izaberu da unošenje tog teksta bude upućivanjem na isti ili u celosti. U prvom slučaju, opredeliće se za tekst po Opciji I, a u drugom slučaju – za tekst po Opciji II. Iz praktičnih razloga, tekst Prvog dela Pravila MPK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine prilažemo uz ovaj dokument kao Dodatak I.

3. Priroda obaveze Ugovornih strana

Ugovorom preuzeta obaveza je u pogledu Ugovornih strana apsolutna, dok u pogledu njihovih podizvođača, agenata ili drugih trećih strana, koje podležu njihovoj kontroli ili odlučujućem uticaju, ista je ograničena na preduzimanje „razumnih mera“ kako bi se sprečilo da drugopomenuti učestvuju u koruptivnim radnjama.

To će najmanje uključiti sledeće: nalaganje podizvođačima, agentima i drugim trećim stranama da se ne uključuju, niti da tolerišu njihovo uključivanje u bilo koju koruptivnu radnju; da se isti ne koriste kao kanal za bilo koju koruptivnu radnju; zapošljavanje tih lica samo u onoj meri u kojoj je to prikladno za redovno poslovanje Ugovorne strane, i nevršenje uplata u njihovu korist u onoj meri u kojoj bi iznosi takvih uplata bili neprikladna nagrada za njihove zakonske usluge.

Odeljak 3: Neusaglašeno postupanje, postupak otklanjanja nastale štete i sankcije

1. Nepoštovanje Prvog dela Pravila MTK

Ako jedna od Ugovornih strana dođe do saznanja da je druga Ugovorna strana, u materijalnom smislu ili u nekoliko ponovljenih navrata, prekršila odredbe Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, ona o tome obaveštava drugu Ugovornu stranu.

Ugovorna strana koja se poziva na korupciju mora da iznese dokaze da je u pitanju korupcija. Do dokaza se često teško dolazi; takođe, nije lako saopštiti dokaze drugoj Ugovornoj strani, a pri tom ne rizikovati da isti budu izgubljeni ili teže upotrebljivi. Stoga, zahtev za iznošenjem dokaza ne znači da bi obavezno trebalo predočiti potkrepljujuće dokaze ili da bi sve dokaze trebalo saopštiti drugoj Ugovornoj strani u svakom slučaju. Dokazi bi, međutim, trebalo da budu dovoljni da se njima može dokazati da se jedna Ugovorna strana ne poziva na sumnju da postoji koruptivna radnja radi šikaniranja druge Ugovorne strane ili iz nekog drugog neopravdanog razloga.

Klauzula ne uključuje zvanične zahteve u pogledu načina na koji bi Ugovorne strane trebalo da obaveštavaju jedna drugu o postojanju sumnje da je došlo do kršenja po Prvom delu Pravila, već će – po pravilu – mehanizam koji je opšte primenljiv u ugovornoj komunikaciji između Ugovornih strana važiti i kada je u pitanju takvo obaveštenje. Stoga, Ugovor koji u sebi sadrži zahtev koji nalaže da se bilo koje obaveštenje mora dostaviti u pisanoj formi uključuje i obaveštenja vezana za sumnju na postojanje koruptivne radnje.

2. Mogući postupak otklanjanja nastale situacije

Da bi se obezbedio najveći mogući stepen kontinuiteta u sprovođenju Ugovora, dozvoljava se Ugovornoj strani koja navodno ne poštuje ugovor da ispravi nastalu situaciju u onoj meri u kojoj je to moguće učiniti. Neophodan postupak otklanjanja nastale situacije može da uključi i pružanje saradnje u postupku prikupljanja dokaza u sprovođenju postupka ispitivanja ili podnošenja zahteva za obavljanjem eksterne revizije u vezi sa nastalim incidentom, davanje opomena, reorganizaciju poslova, raskid pod-ugovora ili ugovora o radu sa licima ili zaposlenima koji su umešani u koruptivnu radnju, ili ispravljanje štetnog ekonomskog učinka na drugu Ugovornu stranu koji je posledica bilo kog dokazanog nepoštovanja ugovora, na primer korekcijom iznosa ugovorne cene. Priroda i kvantitet mera za otklanjanje nastale situacije, koje zahteva Ugovorna strana na osnovu navoda, zavisice od okolnosti nastalog slučaja, na primer od ozbiljnosti povrede ugovora i od konkluzivnosti dostavljenih dokaza. U nekim situacijama, može jednostavno da se sastoji iz pribavljanja protivdokaza koji s odnose na nepostojanje bilo kakvog kršenja. Ona Ugovorna strana koja navodno ne poštuje Ugovor dužna je da, što je pre moguće, obavesti drugu Ugovornu stranu o merama koje je preduzela u cilju otklanjanja nastale situacije.

Međutim, opšte je prihvaćeno stanovište da ne može svaka povreda odredaba za sprečavanje koruptivnih radnji biti otklonjena, ali se od Ugovorne strane koja iste navodno ne poštuje očekuje da učini sve moguće napore da, u najboljoj mogućoj meri, popravi nastalu situaciju.

3. Pozivanje na odbranu na temelju tvrdnje da su sprovedene adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije

U slučaju kada se postupak za otklanjanje nastale situacije ne preduzme ili se isti ne može preduzeti, Ugovorna strana koja je navodno prekršila odredbe Ugovora može da se pozove na odbranu tako što će dokazati da je, do trenutka nastanka dokaza za kršenje Ugovora, već sprovela adekvatne preventivne mere za sprečavanje koruptivnih radnji, kako je opisano u članu 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, prilagođenih konkretnim okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi i koja omogućavaju otkrivanje korupcije i promovisanje kulture integriteta u njenoj organizaciji. Takve adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije trebalo bi (i) da odražavaju Pravila MPK za

suzbijanje korupcije iz 2011. godine, (ii) da budu zasnovane na rezultatima dobijenim na osnovu periodičnog sprovođenja procene rizika sa kojima se Ugovorna strana susreće u svom poslovnom okruženju, i (iii) da budu prilagođene konkretnim okolnostima u kojima se ta ugovorna strana nalazi. Iz praktičnih razloga, ovde prilažemo tekst člana 10 Pravila MPK za suzbijanje korupcije kao Dodatak II.

4. Dokaz o neusaglašenom postupanju

Predočavanje dokaza o povredi odredaba koje se odnose na sprečavanje korupcije, izloženih u Prvom delu Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine, nije lak zadatak, jer se koruptivne radnje u vrlo retkim slučajevima otvoreno ispoljavaju.

Jedno od nekoliko sredstava za predočavanje takvih dokaza jeste dobijanje zaključaka po izvršenoj reviziji računovodstvenih knjiga i finansijskih evidencija Ugovorne strane koja navodno nije poštovala iste. Ponekad se mogu koristiti izjave svedoka (kao rezultat mehanizma uzbunjivanja ili nekog drugog mehanizma). Prilikom razmatranja potrebe za uključivanjem tela za sprovođenje zakona, u obzir bi trebalo uzeti važeći krivični zakon.

5. Pravo na reviziju

Upućivanje u Klauzuli na ugovorom predviđeno pravo na reviziju, međutim, ne podrazumeva da se takvo pravo na reviziju može lako dobiti u svim okolnostima, niti da će takvo pravo na reviziju biti podobno u svim situacijama. Iako neki Ugovori daju jednoj Ugovornoj strani ili većem broju Ugovornih strana pravo da sprovedu reviziju nad drugom Ugovornom stranom (drugim Ugovornim stranama), upućivanje u ovoj klauzuli na pravo na reviziju ne znači da MPK zagovara davanje Ugovornim stranama prava na opsežnu reviziju kao preporučenu poslovnu praksu.

Ugovorne strane će morati da utvrde da li njihov komercijalni odnos dozvoljava ostvarivanje prava na reviziju, kao i to da li okolnosti u kojima se odvijaju pregovori, potpisivanje i sprovođenje Ugovora dozvoljavaju potrebu za takvim pravom na reviziju.

6. Sankcije

Ako Ugovorna strana koja navodno čini povredu odredaba Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine ne otkloni nastalu situaciju u razumnom vremenskom periodu ili ako nije moguće sprovesti postupak za otklanjanje nastale situacije, i ukoliko se ista ne pozove na odbranu na temelju tvrdnje da je sprovedla adekvatne preventivne mere za sprečavanje korupcije, druga Ugovorna strana ima diskreciono pravo da, privremeno prekine ili raskine Ugovor, pri čemu se podrazumeva da svi iznosi koji po ugovoru dospevaju na plaćanje u trenutku privremenog prekida ili raskida Ugovora ostaju naplativi, u onoj meri u kojoj to dozvoljava važeći zakon.

Kada druga Ugovorna strana ostvaruje svoje pravo na privremeni prekid ili raskid ugovora, onda ta Ugovorna strana snosi pun teret dokazivanja da je došlo do kršenja (jednom ili u više navrata) odredaba Prvog dela Pravila MPK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine.

Važeći zakon može da utvrdi da li se Ugovorna strana može smatrati odgovornom za kršenje (jedno ili u više navrata) odredaba Prvog dela Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine.

Okončanje velikog ili dugoročnog Ugovora zbog povrede ugovornih odredaba je možda nesrazmerno, pa to takođe treba imati na umu prilikom primene Odeljka 3 Klauzule.

Odeljak 4: Rešavanje sporova

Ugovorne strane upućuju sve sporove povezane sa ugovornim posledicama bilo kog navodnog nepoštovanja Klauzule subjektu koji u tom smislu predviđaju odredbe Ugovora koje se odnose na rešavanje sporova, kao što je arbitražni sud. Međutim, nepoštovanje odredaba Ugovora može biti predmet paralelnih krivičnih postupaka, koji mogu rezultirati krivičnim kaznama ili drugim posledicama iz parnice koje izlaze iz ugovornih okvira, naročito odgovornost za namerno nanošenje štete drugom.

Opcija III

Odeljak 1: Korporativni programi za usaglašeno postupanje

1. Korporativni programi za usaglašeno postupanje, kako su opisani u članu 10 Pravila MTK

Mnoga privredna društva su sprovela korporativni program za usaglašeno postupanje, kako bi sprečila da koruptivne radnje utiču na njihove poslovne aktivnosti. Takvi programi mogu biti različitog oblika i imati različit sadržaj, i svako privredno društvo mora da ih prilagodi trenutnim okolnostima u kojima se ono nalazi kako bi ti programi bili efektivno sprovedeni. Takođe, trebalo bi da omoguće otkrivanje korupcije i da imaju za cilj promovisanje kulture integriteta u organizaciji. Član 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine predviđa jedan opsežniji, ali ne i sveobuhvatan spisak mera, koje mogu biti uključene u takav program. Svako privredno društvo će odabrati sa tog spiska one mere za koje smatra da su neophodne ili adekvatne za organizaciju svog sopstvenog preventivnog sistema za sprečavanje korupcije.

2. Sprovođenje korporativnog programa za usaglašeno postupanje

Kada Ugovorne strane sklope Ugovor, on im pomaže da pojačaju stepen međusobnog poverenja i da znaju da je druga ugovorna strana sprovela – ili da će uskoro sprovesti – korporativni program za usaglašeno postupanje. Ugovorne strane će biti posvećene održavanju tog programa za usaglašeno postupanje i sprovođenju odredaba istog, makar tokom perioda trajanja Ugovora, negujući, na taj način, tokom tog perioda, atmosferu zasnovanu na međusobnom poverenju između Ugovornih strana.

3. Imenovanje kvalifikovanog korporativnog zastupnika

Da bi dokazala u kojoj meri program usaglašenog postupanja daje učinke i da bi dokazala kontinuitet sprovođenja istog, svaka Ugovorna strana će u svom osoblju imenovati svog kvalifikovanog korporativnog zastupnika, i dostaviće njegovo/njeno ime drugoj Strani. Ti ovlašćeni korporativni zastupnici davaće, u redovnim intervalima, izjave o neprekinutom trajanju i sprovođenju programa svog privrednog društva.

Odeljak 2: Manjkavosti u izjavi kvalifikovanog korporativnog zastupnika, postupak za otklanjanje nastale štete i sankcije

1. Manjkavosti u izjavi kvalifikovanog korporativnog zastupnika

Ako jedna Ugovorna dođe do saznanja da izjava koju je sastavio ovlašćeni korporativni zastupnik druge Ugovorne strane sadrži materijalne manjkavosti, koje podrivaju efikasnost programa te Ugovorne strane, ista je dužna da saglasno tome obavesti drugu Ugovornu stranu o primećenim manjkavostima. Ako izjava sadrži u materijalnom smislu netačne, lažne ili nepotpune izjave, ista će se smatrati manjkavom.

Ugovorna strana koja se poziva na manjkavost izjave koju je sastavio ovlašćeni korporativni zastupnik mora da dostavi dokaz da ne postoje izjave ili da izjava sadrži u materijalnom smislu netačne, lažne ili nepotpune izjave.

Do dokaza se često teško dolazi; takođe, nije lako saopštiti dokaze drugoj Ugovornoj strani, a pri tom ne rizikovati da isti budu izgubljeni ili teže upotrebljivi. Stoga, zahtev za iznošenjem dokaza ne znači da bi obavezno trebalo predložiti potkrepljujuće dokaze ili da bi sve dokaze trebalo saopštiti drugoj Ugovornoj strani u svakom slučaju. Dokazi bi, međutim, trebalo da budu dovoljni da se njima može dokazati da ona Ugovorna strana koja se poziva na sumnje u to da izjava koju je sačinio ovlašćeni korporativni zastupnik sadrži u sebi manjkavosti ne čini to radi šikaniranja druge Ugovorne strane ili iz nekog drugog neopravdanog razloga.

Klauzula u sebi ne uključuje zvanične zahteve u pogledu načina na koji bi Ugovorne strane trebalo da obaveštavaju jedna drugu o postojanju sumnje da u izjavi koju je sačinio ovlašćeni korporativni zastupnik postoje manjkavosti, već će – po pravilu – mehanizam koji je opšte primenljiv u ugovornoj komunikaciji između Ugovornih strana važiti i kada je u pitanju takvo obaveštenje. Iz tog razloga, Ugovorom koji u sebi sadrži zahtev koji nalaže da se bilo koje obaveštenje mora biti dostavljeno u pisanoj formi biće pokrivena i obaveštenja vezana za sumnju na postojanje manjkavosti.

2. Postupak za otklanjanje nastale situacije

Da bi se obezbedio najveći mogući stepen kontinuiteta u sprovođenju Ugovora, ona Ugovorna strana koja je navodno sačinila izjavu koja u sebi sadrži manjkavosti imaće mogućnost da otkloni iste u onoj meri u kojoj je to moguće učiniti. Neophodan postupak otklanjanja nastale situacije mogao bi da uključi i izradu nove, tačne, potpune i iskrene izjave, koja će obezbediti potpun i pravičan uvid u to na koji način ta Ugovorna strana sprovodi odredbe korporativnog programa za usaglašeno postupanje, kao i bilo koju drugu korektivnu radnju, koju ta Ugovorna strana mora da preduzme u cilju poboljšanja procesa

sprovedenja tih odredaba. Priroda i kvantitet mera za otklanjanje nastale štete, koje zahteva Ugovorna strana na osnovu navoda, zavisice od okolnosti nastalog slučaja, na primer od ozbiljnosti samih manjkavosti i konkluzivnosti dostavljenih dokaza. U nekim situacijama, otklanjanje štete može jednostavno da se sastoji iz pribavljanja protivdokaza, koji se odnose na nepostojanje bilo kakve manjkavosti. Ona Ugovorna strana koja navodno ne poštuje Ugovor dužna je da, što je pre moguće, obavesti drugu Ugovornu stranu o merama koje je preduzela u cilju otklanjanja nastale štete.

Međutim, opšte je prihvaćeno stanovište da se ne može svaka manjkavost otkloniti, ali se od Ugovorne strane koja je navodno proizvela takve manjkavosti očekuje da učini sve moguće napore da, u najboljoj mogućoj meri, popravi nastalu situaciju.

3. Drugo tumačenje

Tumačenje koje je prethodno ovde izloženo u tačkama 4, 5 i 6 Odeljka 3 Opcije I i II primenjuje se *mutatis mutandis* na Odeljak 2 Opcije III.

Odeljak 3: Rešavanje sporova

Ugovorne strane upućuju sve sporove u pogledu bilo kog neusaglašenog postupanja odn. nepoštovanja Klausule na dalje postupanje subjektu koji predviđaju odredbe Ugovora koje se tiču rešavanja sporova, kao što je to arbitražni sud. Međutim, neusaglašeno postupanje može biti predmet paralelnih krivičnih postupaka, koji mogu rezultirati krivičnim kaznama ili drugim posledicama koje proizilaze iz parničnog postupka, a koje izlaze iz ugovornih okvira, naročito odgovornost za namerno nanošenje štete drugom.

Dodatak I

Prvi deo Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Član 1

Zabranjene radnje

Preduzeća će zabraniti sledeće radnje u svakom trenutku i u bilo kom obliku, koje se odnose na javnog funkcionera na međunarodnom, nacionalnom ili lokalnom nivou, političku partiju, funkcionera političke partije ili kandidata za kandidata za političku funkciju; i direktora, službenika ili zaposlenog u Preduzeću, bilo da u takvim radnjama učestvuje neposredno ili posredno, uključujući i učestvovanje posredstvom Trećih strana:

- a) **Mito** predstavlja nuđenje, obećavanje, davanje, odobravanje ili prihvatanje bilo koje neopravdane novčane koristi ili druge koristi u korist/od strane/za sva napred navedena lica ili za bilo kog drugog u cilju dobijanja ili zadržavanja poslova ili druge neprikladne koristi, na primer u vezi sa ustupanjima ugovora za javnu ili privatnu nabavku, regulatornim dozvolama, oporezivanjem, carinama, sudskim i zakonodavnim postupcima.

Mito često uključuje:

- (i) isplatu provizije na deo uplate po ugovoru vladinim ili partijskim zvaničnicima ili zaposlenima kod druge ugovorne strane, njihovim bliskim rođacima, prijateljima ili Poslovnim partnerima ili
- (ii) korišćenje posrednika, kao što su to agenti, podizvođači, konsultanti ili druge treće strane, u cilju kanalisanja plaćanja u korist vladinih ili partijskih funkcionera, ili u korist lica zaposlenih kod druge ugovorne strane, njihovih rođaka, prijatelja ili Poslovnih partnera.

(b) **Iznuda ili Nagovaranje** predstavlja zahtevanje davanja mita, bilo pod pretnjom ili ne, u slučaju da je takav zahtev odbijen. Preduzeća će se suprotstaviti bilo kom pokušaju iznude ili nagovaranja, i ista se ohrabruju da prijave takve pokušaje putem dostupnih zvaničnih i nezvaničnih mehanizama za prijavljivanje takvih radnji, osim u slučajevima kada se prijavljivanje takvih radnji smatra kontra-produktivnim u datim okolnostima.

(c) **Trgovina uticajem** predstavlja čin nuđenja ili nagovaranja u neopravdanoj koristi u cilju vršenja neprikladnog, stvarnog ili pretpostavljenog uticaja u nameri dobijanja od javnog funkcionera neopravdane koristi za prvobitnog podstrekača tog čina ili za bilo koje drugo lice.

(d) **Pranje dobiti stečene gore pomenutim koruptivnim radnjama** predstavlja sakrivanje ili prikrivanje nezakonitog porekla, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja ili vlasništva imovine, znajući da je takva imovina pribavljena krivičnim delom.

Termini „Korupcija“ ili „Koruptivna radnja/Koruptivne radnje“, kada se koriste u ovoj klauzuli MPK o sprečavanju korupcije, uključuju mito, iznudu ili nagovaranje, trgovinu uticajem i pranje dobiti stečene takvim radnjama.

Član 2

Treće strane

U pogledu trećih strana koje podležu kontroli ili odlučujućem uticaju Preduzeća, uključujući, ali se ne ograničavajući na agente, konsultante za razvoj poslovanja, predstavnike prodaje, carinske agente, opšte konsultante, preprodavce, podizvođače, primaocce franšiza, advokate, računovođe, ili slične posrednike, koji nastupaju u ime Preduzeća u vezi sa marketingom ili prodajom, pregovorima vezanim za sklapanje ugovora, dobijanjem licenci, dozvola ili drugih ovlašćenja, ili bilo kojim radnjama od kojih Preduzeće ima koristi, ili kao podizvođači u lancu nabavke, Preduzeće bi trebalo da im naloži da ne učestvuju niti da toleriše njihovo učestvovanje u bilo kom koruptivnom delu; da ih ne koriste kao kanal za bilo koju koruptivnu radnju; da ih upošljava samo u onoj meri u kojoj je to svrsishodno za redovno obavljanje poslovanja Preduzeća; i da ne vrši plaćanje u njihovu korist iznosa koji premašuju iznos prikladne nagrade za njihove zakonske usluge.

Dodatak II

Član 10 Pravila MTK za suzbijanje korupcije iz 2011. godine

Elementi Korporativnog programa za usaglašeno postupanje

Svako preduzeće treba da sprovodi efikasan Korporativni program za usaglašeno postupanje (i) koji će predstavljati odraz Pravila, (ii) koji će biti zasnovan na rezultatima periodično sprovedenih procena rizika sa kojima se Preduzeće susreće u svom poslovnom okruženju, (iii) koji će biti prilagođen specifičnim okolnostima u kojima Preduzeće posluje, i (iv) koji ima cilj da spreči i otkrije korupciju i da promoviše kulturu integriteta u Preduzeću.

Svako Preduzeće bi trebalo da razmotri mogućnost uključivanja svih ili dela sledećih dobrih primera prakse u svoj program. Od svih stavki navedenih u ovom dokumentu, niže u tekstu, Preduzeće naročito može da se opredeli za one mere za koje smatra da su najadekvatnije u cilju obezbeđenja odgovarajuće prevencije pojave koruptivnih radnji u specifičnim okolnostima u kojima posluje, pri čemu nijedna od tih mera nije obavezujuća po svojoj prirodi:

- a) izražavanje snažne, eksplicitne i vidljive podrške i posvećenost Korporativnom programu za usaglašeno postupanje od strane Upravnog odbora ili drugog tela koje ima krajnju odgovornost za poslovanje Preduzeća i od strane višeg menadžmenta Preduzeća (primer dolazi od rukovodstva - *tone at the top*);
- b) uspostavljanje jasno artikulisane i vidljive politike koja odražava ova pravila i koja je obavezujuća za sve direktore, službenike, zaposlene i treće strane, i koja se primenjuje na sve kćerke-kompanije koje su pod kontrolom Preduzeća, kako inostrane tako i domaće;
- c) davanje ovlašćenja Upravnom odboru ili drugom telu koje ima krajnju odgovornost za poslovanje Preduzeća, ili relevantnoj komisiji istog, za sprovođenje periodičnih procena rizika i nezavisnih kontrola usaglašenosti sa ovim pravilima i davanje preporuka za korektivne mere ili politike, u zavisnosti od potrebe; to može biti učinjeno u okviru šireg sistema korporativnih kontrola usaglašenog postupanja i/ili procena rizika;
- d) prenošenje odgovornosti na pojedince na svim nivoima u Preduzeću za poštovanje politike Preduzeća i učestvovanje u Korporativnog programu usaglašenog postupanja;
- e) imenovanje jednog ili više viših službenika (sa punim ili skraćanim radnim vremenom) koji će biti zaduženi za pregledanje i koordiniranje Korporativnog programa usaglašenog postupanja sa adekvatnim nivoom resursa, ovlašćenja i samostalnosti, uz podnošenje periodičnih izveštaja Bordu direktora ili drugom telu koje ima krajnju odgovornost za poslovanje Preduzeća, ili relevantnoj komisiji istog;
- f) izdavanje smernica, kada je to potrebno, za dalje iznalaženje zahtevanih modela ponašanja i za sprečavanje ponašanja koje je zabranjeno u skladu sa politikama i programom Preduzeća;
- g) sprovođenje odgovarajuće detaljne provere (*due diligence*), koja se zasniva na strukturisanom pristupu upravljanju rizicima, u odabiru direktora, službenika i zaposlenih, kao i Poslovnih partnera, koji predstavljaju rizik od koruptivnih radnji ili zaobilaženja ovih pravila;
- h) kreiranje finansijskih i računovodstvenih procedura za pošteno i tačno vođenje knjiga i računovodstvenih evidencija, kako bi se obezbedilo da iste ne mogu da se koriste u svrhu uključivanja u koruptivne radnje ili skrivanja koruptivnih radnji;
- i) uspostavljanje i održavanje prikladnih sistema kontrole i procedura za izveštavanje, uključujući i nezavisnu reviziju;
- j) obezbeđivanje periodične interne i eksterne komunikacije u vezi sa politikom Preduzeća za sprečavanje korupcije;
- k) davanje smernica direktorima, službenicima, zaposlenima i poslovnim partnerima, kada je to potrebno, i obezbeđivanje dokumentovane obuke za identifikovanje rizika od korupcije u dnevnim poslovnim aktivnostima Preduzeća, kao i obuke iz rukovođenja;
- l) uključivanje kontrole kompetencija poslovne etike u oceni i promovisanju menadžmenta i merenje ostvarenosti zacrtanih ciljeva, ne samo na osnovu finansijskih pokazatelja, već i na osnovu načina na koji su ti ciljevi ispunjeni, a naročito na osnovu poštovanja politike Preduzeća za sprečavanje korupcije;

- m) omogućavanje kanala za iznošenje, u punoj tajnosti, problema, traženje saveta ili izveštavanje u dobroj veri o ustanovljenim kršenjima, ili o kršenjima za koje postoje čvrste sumnje da su ista počinjena, bez straha od odmazde ili diskriminatornih radnji ili pokretanja disciplinskog postupka; izveštavanje može biti obavezno ili na dobrovoljnoj osnovi; može biti anonimno ili otvoreno; trebalo bi istražiti sve *bona fide* izveštaje;
- n) postupanje po dobijenom izveštaju o kršenjima ili po otkrivanju kršenja, preduzimanjem odgovarajuće korektivne radnje i disciplinskih mera, i razmatranje javnog saopštavanja, na odgovarajući način, načina na koji se sprovodi politika Preduzeća;
- o) razmatranje mogućnosti za poboljšanje Korporativnog programa za usaglašeno postupanje, traženjem eksternog uverenja, potvrde ili garancije; i
- p) pružanje podrške korektivnim merama, kao što je predlaganje ili pružanje podrške sporazumima za sprečavanje korupcije, koji se odnose na konkretne projekte ili dugoročne inicijative za sprečavanje korupcije, sa javnim sektorom i/ili kolegama u odgovarajućim poslovnim segmentima.

Odabrane publikacije MTK

1. Pravila MTK o suzbijanju korupcije iz 2011. godine, na engleskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2011/ICC-Rules-on-Combating--Corruption/>
2. Pravila MTK o suzbijanju korupcije iz 2011. godine, na francuskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2011/ICC-Rules-on-CombatingCorruption-in-French/>
3. Pravila MTK o suzbijanju korupcije iz 2011. godine, na španskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2011/ICC-Rules-on-CombatingCorruption-in-Spanish/>
4. Smernice MTK u vezi sa agentima, posrednicima i drugim trećim stranama, na engleskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2010/ICC-Guidelines-on-Agents,-Intermediaries-and-Other-Third-Parties/>
5. Smernice MTK u vezi sa agentima, posrednicima i drugim trećim stranama, na francuskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2011/ICC-Guidelines-on-Agents,-Intermediaries-and-Other-Third-Parties-in-French/>
6. Smernice MTK u vezi sa uzbunjivanjem, na engleskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2008/ICC-Guidelines-onWhistleblowing/>
7. Smernice MTK u vezi sa uzbunjivanjem, na francuskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/Document-centre/2008/ICC-Guidelines-onWhistleblowing-in-French/>
8. RESIST na engleskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>
9. RESIST na francuskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>
10. RESIST na arapskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>
11. RESIST na španskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>

12. RESIST na nemačkom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>

13. RESIST na mandarinskom kineskom jeziku: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/fighting-commercial-crime/resist/>

Međunarodna trgovinska komora (MTK)

Međunarodna privredna komora (MTK) je svetska poslovna organizacija, reprezentativno telo koje ima ovlašćenje da govori u ime preduzeća iz svih sektora u svim delovima sveta.

Fundamentalna misija MTK jeste promovisanje otvorene međunarodne trgovine i investicija, i pružanje pomoći preduzećima da se izbore sa izazovima i iskoriste prilike koje nudi globalizacija. Njeno uverenje da trgovina predstavlja moćnu silu za očuvanje mira i napretka datira još iz najranijih dana, od osnivanja organizacije početkom dvadesetog veka. Članovi te male grupe dalekovidnih lidera u poslovanju, koji su osnovali MTK, nazivali su se međusobno „trgovcima mira“.

MTK obavlja tri osnovne delatnosti: određuje pravila, rešava sporove i zagovara politiku. Pošto su i njeni članovi – privredna društva i asocijacije – sami uključeni u međunarodne poslove, MTK ima neprikosnovo ovlašćenje u donošenju pravila koja su merodavna za obavljanje prekograničnog poslovanja. Iako su ta pravila dobrovoljna, ista se poštuju u bezbroj hiljada transakcija svakog dana i postala su sastavni deo strukture međunarodne trgovine.

MTK takođe obezbeđuje suštinski važne servise, među kojima je, pre svega, Međunarodni arbitražni sud MTK, vodeća arbitražna ustanova u svetu. Drugi servis je Svetski savez komora, svetska mreža privrednih komora MPK, koja neguje interakciju i razmenu najboljih primera prakse privrednih komora. MTK takođe nudi specijalizovanu obuku i seminare, i predstavlja vodećeg izdavača u industriji, koji nudi referentne alate za međunarodno poslovanje, bankarstvo i arbitražu.

Lideri u poslovanju i poslovni stručnjaci iz članstva MTK ustanovljavaju poslovni stav o širokom spektru pitanja iz oblasti politike trgovine i investicija, kao i o relevantnim tehničkim predmetima. Isti uključuju, između ostalog, sprečavanje korupcije, bankarstvo, digitalnu ekonomiju, marketinšku etiku, ekologiju i energiju, politiku konkurencije i intelektualnu svojinu.

MTK blisko saraduje sa Ujedinjenim nacijama, Svetskom trgovinskom organizacijom i međuvladinim forumima, uključujući i G20.

MTK je osnovana 1919. godine. Danas, ona okuplja stotine hiljada članova-privrednih društava i asocijacija iz više od 120 zemalja. Nacionalne komisije saraduju sa članovima MTK u njihovim zemljama, u cilju razmatranja problema sa kojima se oni suočavaju, i prenose njihovim vladama načine gledanja na poslovanje, koje kao takve formuliše MTK.

(LOGO Međunarodne trgovinske komore)

Međunarodna trgovinska komora

Vodeća poslovna organizacija

38 Cours Albert 1er, 75008 Pariz, Francuska

Telefon: +33 (0)1 49 53 28 28

Faks: +33 (0)1 49 53 28 59

imejl: icc@iccwbo.org

vebsajt: www.iccwbo.org